

”Praktisk filosofi” i to 3.kl: ”Fortællingen som udgangspunkt 1991/1992

Af Ulla M. Granum & Proceskonsulent Anne Mette Holstein

FILOSOFI MED BØRN er i vores projekt :

At lære **børn** at lære: **At tænke selv.**

- a) at opdage alternativer - alternative løsninger i forhold til deres egne synspunkter.
- b) at blive mere logiske og objektive.
- c) støtte dem til at blive mere personlige i deres synspunkter.
- d) at søge efter, hvad der ligger til grund for deres tro.
- e) at danne et fundament for det enkelte barn, så det selv er rustet til at finde det værdi-sæt og moral-sæt, som barnet som voksen kan leve og bygge på .

I erkendelse af, at mange af os lever en rimelig stresset hverdag, gjorde vi os nogle tanker omkring :

Tid til fordybelse og eftertanke.

Vi undersøgte mulighederne for at komme igang, bl.a. ved at besøge skoler i København, der havde arbejdet med filosofi med børn - på deres måde.

Vi fandt frem til med hjælp fra prof. Ole Varming at: **Fortællinger, sagn, og myter og eventyr m.m var en god indfaldsvinkel for os.**

Vores projektidé fik en meget positiv modtagelse hos såvel vores skoleleder, skolebestyrelsen, skoleforvalt-

ningen samt Folkeskolens Udviklingsråd.

Dette muliggjorde, at vi kunne gå igang med projektet med 1 ugentlig lektion fra 1. november 91 til sommerferien 92.

Vi havde enkelte **faste rutiner**, når vi havde filosofi.

- Eleverne sad i rundkreds.

- I midten havde vi tændt et stearinlys, det gav en god ro og koncentration.

Forudsætningen for at et sådant projekt kan gennemføres er : At læreren kan **skabe tillid** både eleverne imellem og fra sig selv til eleverne, således at eleverne føler sig godt tilpas, i det forum, hvor deres udtalelser og holdninger “kommer under lup”.

Disse forudsætninger havde vi i begge klasser.

I **den filosofiske samtale**, som følger efter fortællingen, er det vigtigt at være engageret uden at være dominerende. Ved hjælp af **udsagn og spørgsmål**, har vi prøvet at lede eleverne gennem samtalen. Det handler ikke om at styre samtalen hen til en bestemt slutning - en færdig løsning.

Der findes ingen facit i disse samtaler. Men ved at spørge på en bestemt måde, d.v.s. læreren skal skærpe sin evne til at lytte, og holde sine sanser åbne, så kan man få bevæget samtalen fra det konkrete til det abstrakte plan i fortællingen og omvendt. De der selv har lyst og mod til at eksperimentere videre kan arbejde med det personlige, erfaringsmæssige synspunkt.

Vi skiftede mellem at fortælle frit og læse for eleverne. Vi fandt derefter et **tema**, som vi bagefter byggede samtalen op omkring.

Ved at **lytte** til hinanden sker der efterhånden en åbning hos den enkelte elev. Eleven indser, at de følelser og tanker som han / hun måske troede var forbudte og “mærkelige” - pludselig også eksisterer hos kammeraterne.

Altså lærer eleven gradvist: **At, til det at være menneske hører**: At vi er i besiddelse af såvel positive som negative følelser og tanker.

Den filosofiske samtale hjælper eleven til at forstå og acceptere sig selv og sin omverden bedre.

Anne Mette Holstein

Proceskonsulent & underviser, Nylandsvej 83, 2.sal tv, DK-2000 Frederiksberg.

Tlf: +45 74.42.76.90 Fax: +45 74.43.47.71 Mobil: 20.15.35.17

E-mail: sneglen@am-holstein.dk www.am-holstein.dk

I samtalerne - diskussionerne har vi forsøgt at leve op til kravene i de følgende” for en filosofisk snak med børn, som vi mener skal respekteres.

- Elevernes egen samtale skal danne grundlag for forståelsen.
- Diskussionerne, samtalerne må ikke blive for langtrukne.
- Opmuntreeleverne til at bygge videre på egne ideer - spor.
- Få eleverne til at se de logiske følger af det de siger.
- Få eleverne til at begrunde deres formodninger.
- Lytte til eleverne - få eleverne til at lytte til hinanden.
- Ikke blive utålmodig- uanset elevernes svar.
- Undgå at manipulere samtalen.
- **Alle udsagn og svar er ligeværdige.**

Til sidst skal bemærkes, at det er svært at **spørge** filosofisk. Det gælder bare om at prøve, og naturligvis tage ansvaret for det man som lærer gør, også hvis det mislykkes.

Det er vores indtryk, at disse timer har været populære. Formen, ”Fortællingen som udgangspunkt” for en filosofisk samtale, synes at være en velegnet metode til at hjælpe eleverne i gang med deres udvikling og selvforståelse.

Vi håber hermed at have sat en **proces** i gang hos eleverne, som både de og vi vil kunne få glæde af fremover.

Ovenstående artikel skrev vi til vores skoleblad lige efter vi afsluttede projektet i juni 92.

I oktober 94 blev vi opfordret til at skrive en artikel til vores KREDSBLAD 91.

Vi valgte at bringe artiklen fra dengang suppleret med yderligere perspektiver og erfaringer, idet vi begge har været klasselærere for de implicerede klasser frem til sommeren 94. D.v.s. 2 år efter det formelle forsøgs ophør. *Erfaringerne har vist os, at formen absolut er mulig at anvende i hele skoleforløbet.*

Den mulighed for fordybelse, som den filosofiske samtale giver er væsentlig forståelsen af spørgsmål, der vedrører **MIT** og **DIT LIV**.

Den filosofiske samtale kan være med til at bearbejde og løse konflikter /problemer.

- Den filosofiske samtale kan medvirke til at åbne øjnene for nye muligheder.
- Den filosofiske samtale er med til at **tydeliggøre**
- hermed øge forståelsen for skolens **almene** kvalifikations - og socialiseringsopgaver. Herved kommer skolens arbejde til at virke mere meningsfyldt og langsomt øges **ansvarfølelsen hos alle implicerede parter.**

Det har vist sig, at denne livsoplysning - livsduelighed og det livsmod der ligger gemt i den filosofiske samtale har båret frugt.

Se bilag 1(elevbesvarelser.)

Eleverne er endvidere blevet mere **sprogsikre - sprogbevidste** og dermed bedre til at bruge sproget aktivt. De er blevet bedre til at **lytte** til hinanden, kende deres eget **selvværd**, sætte **egne grænser** og **respekt** hinandens **forskellighed**.

Anne Mette Holstein

Proceskonsulent & underviser, Nylandsvej 83, 2.sal tv, DK-2000 Frederiksberg.

Tlf: +45 74.42.76.90 Fax: +45 74.43.47.71 Mobil: 20.15.35.17

E-mail: sneglen@am-holstein.dk www.am-holstein.dk

Når alt dette er sagt, må vi som lærere også erkende, at arbejdet med den filosofiske samtale - udover

ovennævnte krav - stiller helt **personlige krav til læreren:**

Læreren må aktivt tilkendegive overfor eleverne, at han / hun "hører til" blandt dem. Læreren må selv ud med sproget: Man kan **ikke** nøjes med at **beskrive** følelser og tanker. Læreren må sætte **ord** på - turde / kunne vise følelser som f.eks. sorg, glæde, afmagt, angst, vrede, skuffelse, stolthed, velvære m.m.

Eleverne må kunne stole på og **mærke**, at disse følelser og tanker hører med til det at være **menneske**. Hvad enten man er barn, ung eller voksen

Læreren kan kun gennem denne fortrolighed til gruppen arbejde **troværdigt** med eleverne. Dette kræver, at læreren er villig til at - "afgive prestige".

På den måde vil såvel eleverne som læreren være i en konstant, **personlig udviklingsproces** med gensidig respekt - og det er vel **DET**, det hele handler om ?.....

3 SPØRGSMÅL TIL ELEVERNE.

Hvad er filosofi ?

Historier fra den rigtige verden.

Det fortæller noget om, hvad man kan gøre, når man har **tabt** et venskab.

Snakker nogen gange, andre gange ikke.

Et godt fag - vi snakker mere om tingene end før.

Vi lærer at forstå andre.

Fortælling - hvor vi lærer at forstå en masse ting.

Vi lærer at lytte til eventyr og snakker så om dem.

Hvad har du lært ?

At sige min mening mere.

Gode ting.

Fået mere mod.

At være god mod andre.

Lært at tænke over tingene.

Jeg har lært en masse ord, som jeg ikke har lært før, men nu kan jeg dem.

At snakke om tingene.

Ha' et godt venskab.

Ikke at drille.

Alt muligt, jeg kan bare ikke forklare det.

Lært at forstå meget mere end jeg kunne før.

Være god mod andre, ligesom man ønsker, de skal være mod en selv.`

Kan du lide at snakke om de ting vi snakker om i filosofitimerne?

Nogen gange ja - nogen gange nej. Jeg kan ingen forklaring give.

Ja, fordi vi får problemerne løst.

Ja, fordi jeg har lært en masse om venskab og andre ting.

Ja, fordi man får noget at vide om, hvad andre føler.

Ja, det kan jeg, fordi jeg snakker bedre med min mor og far bagefter.

Ja, det kan jeg fordi tingene bliver snakket igennem.

Ja, nogen gange, andre gange ikke, for hvis eventyret er kedeligt, er det også kedeligt at snakke om det.

Ja, det kan jeg - endda meget godt.

Ja, fordi jeg får luft, for det jeg går og tænker på.

Anne Mette Holstein

Proceskonsulent & underviser, Nylandsvej 83, 2.sal tv, DK-2000 Frederiksberg.

Tlf: +45 74.42.76.90 Fax: +45 74.43.47.71 Mobil: 20.15.35.17

E-mail: sneglen@am-holstein.dk www.am-holstein.dk

Ja, for man får tingene snakket igennem.
Ja, der er så mange dumme ting, som bliver til gode ting.
Ja, det kan jeg godt, for vi snakker om venskab.
Ja, det kan jeg godt lide.
Ja, det er spændende.

Anne Mette Holstein

Proceskonsulent & underviser, Nyelandsvej 83, 2.sal tv, DK-2000 Frederiksberg.

Tlf: +45 74.42.76.90 Fax: +45 74.43.47.71 Mobil: 20.15.35.17

E-mail: sneglen@am-holstein.dk www.am-holstein.dk